

Ha van a magyar drámapedagógusok, gyermek- és diákszínjátsszók közt, „ki e nevet nem ismeri”, az csak attól lehet, hogy az illető nagyon fiatal — életkorban és/vagy a mozgalomban. Rozika = Kovács Andrásné = Jászfényszaru = Napsugár Gyermekszínpad és Fortuna Ifjúsági Színpad és Jászberényi Tanítóképző; oklevelekkel kitapétázott próbaszoba, évente egy-két-három új produkció, drámajáték a magyartanításban, drámajáték a színpadi munkában és drámajáték a pedagógusképzésben... Ha afféle „szakmai életrajzot” kellene írni róla, volna még mit sorolni, s már abból is kitetszene, hogy a drámapedagógia egyik „nagy öregjéről” (aki persze dehogyis öreg!), fáradhatatlan és sokoldalú „frontemberéről” van szó. De ezzel még alig valamit mondtunk el a lényegből.

Nem először írok „Rozikáékról”, s most a magyar drámapedagógia első saját lapjának első számában méltóképpen szeretném Öt bemutatni. A „Rozika-jelenséget” kellene megfogalmaznom, s ehhez megpróbáltam őt címszavakba szedni, jöllehet pontosan tudom — s ez az, ami benne a legfontosabb —, hogy e „címszavak” tartalma egyszerre van jelen, egyidejűleg és szerteágazóan hat mindenkire, aki a közelébe kerül.

Rozika, az ember. Nagy, kék, gyermeki szemek, még a legnehezebb, próbáló pillanatokban is csak ritkán eltűnő, kicsit huncut mosoly (olykor nagy kacagások) s mellé hajnalban szedett, friss zöldpaprika, cseresznye, eper: kertjének gyümölcsét éppoly természetesen szokta megosztani velünk, egy szekérben utazókkal, mint tudását, tapasztalatait.

Amikor melegítőben a gyerekek közé telepszik a földre, amikor tréninget vezet vagy továbbképzésen önfelédten, minden szerepet és feladatot vállalva játszik, nehéz elhinni róla, hogy büszke nagymama, aki már kisunokáját is láthatta színpadon!

Aztán Rozika, a tépelődő. A sohasem elégedett. „Mit csináltam rosszul?” „hogyan csinálhatnám jobban?” És ehhez természetes társként az örök kíváncsiság: „ti hogy csináljátok?” „hogyan csinálnátok?”

Rozika, a fáradhatatlan (a szó fizikai értelmében is). Szinte érthetetlen, hogy győzi idővel és főleg energiával, hiszen iskolájának egyetlen — drámajáték-módszerrel dolgozó — magyartanára, aki minden felsőtagozatos osztályban külön drámaszakkört irányít — igaz, ma már az általa kinevelt „öreg” drámajátékosok segítségével; innen kapja utánpótlását a Napsugár Gyermekszínpad, s aki abból kinőtt, az ugyancsak Rozika néni vezetésével dolgozhat tovább a Fortunában; a Jászberényi Tanítóképzőben drámajátékot oktat (hány, de hány évi kitartó küzdelmébe került, hogy ezt a megtúrt „speckollt” tantárgyként elismertesse!), szervez megyei és regionális színjátsszó-találkozókat, júniális népünnepélyt az egész falu számára: egykori tanítványok és szülők a „szponzorok” és a kocsisok, a vendégek és a főzőasszonyok, s olykor még egy-egy nosztalgia-fellépésre is sikerül összetrombitálnia a családanyává-apává cseperedett hajdani színjátsszókat.

És itt rögtön azzal kell folytatnunk, hogy Rozika, a pedagógus. (Bár éppenséggel eddig is egyfolytában erről volt szó). Akinek keze alól immár több, új módon, új szellemben nevelt tanító-generáció került ki.

Akinek tanítványai közül egyre többen válnak „lám-pássá”, a drámapedagógia új apostolaivá szerte az országban. Akinek kárpátaljai turnéin, a mindennap-máshol-díszletezés és a hajnalba nyúló beszélgetések közben is azon fő a feje, hogyan taníthatná meg a vendéglátó pedagógusokat a drámapedagógia és az improvizatív gyermekszínjátsszás alapjaira, hogy ezzel a talán legörömszerzőbb s ezért leghatékonyabb módszerrel bővítsék számukra az anyanyelv megőrzésének (vagy inkább visszaszerzésének) lehetőségeit, s nem is nyugszik addig, míg elgondolásait — önerőből — valóra nem váltja. Aki lassan már egy egész falut nevelt fel. És nemcsak színjátsszásra. Hanem kultúrára, olvasásra, a színház szeretetére általában.

S itt eszembe kell jusson, ami talán a legkevésbé közismert vonása: Rozika, a harcos. Csak kevesen tudják, mennyi küzdelembe, megaláztatásba, kényszerű — nem kis vívódásokkal járó — kompromisszumba került, míg kivívta magának azt a tekintélyt, mely immár (nem csak a rendszerváltás óta!) szabad kezet biztosít neki a színpadi munkában, kiharcolta azt a helyet, amely munkája szerint megilleti.

Rozika, a rendező. Aki mindent kipróbál. Aki mindig újat keres. Aki tud mindent, amit az amatőrökkel való munkáról, a színjátsszó gyerekek örömeiről, a színpad lehetőségeiről és a közönségről — elsősorban a kezdettől fogva leginkább magáénak vallott falusi közönségről — tudni kell. Aki olykor borotvaélen táncol a közönségsikerre kacsingató hatásvadász elemek — szín, fény, csillogás, harsányság, helyzetkomikum, banális aktualizálás — és a tiszta, minden részletében izléses, arányosan komponált, ötletdús színpadi telitalatok között, (és csak nagyon ritkán csúszik rossz irányba arról a borotvaélről), aki a szigorú szakmai kritikától kap olykor elmarasztalást is, de a közönségtől csak tapsokat és ünneplést (nem egy útkon kísérem őket, és magam láttam-hallottam!)

Rozika tehát intézmény. Egy egész élet — szinkron és diakron értelemben egyaránt.

Rozika misszió. Egy részben már beteljesített, részben folyamatosan és szüntelenül épülő misszió. Amibe beletartozik, hogy kinevelte a maga utódait. Lánya, vejei és most már unokái is mellette nőttek fel a színpadon, s mára a színi nevelésben is társulsgödtek. Mint ahogy társa volt férje is, akit a jászfényszaru színjátsszás története éppúgy számon tart és szívében őriz, mint a Rozikával együtt indult régi drámapedagógus-barátok.

Lehet, hogy túl ünnepelesre, talán kissé patetikusra sikerült ez a bemutatás. Biztos, hogy Rozikának éppúgy megvannak a maga gyöngéi — szakmailag is, emberileg is —, mint bármelyikünknek. De többek között tőle tanultam, hogy a dolgokról az ember a hozzájuk illő stílusban és formában igyekezzék szólni. És Kovács Rozikáról — akivel egyébként olyan jókat lehet hülyéskedni! — itt és most ezeket tartottam fontosnak elmondani.

Amúgy pedig: Kedves Drámatanárok! Igyekezzetek megismerni őt, járjatok el foglalkozásaira, nézzétek meg minél több jászfényszaru produkciót és ítéljétek magatok. Csak épületesekre lesz!

Előd Nóra